

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Непомнящий О. М. Стан та перспективи організаційно-правового забезпечення діяльності інженера-консультанта в Україні / О. М. Непомнящий І. В. Хараїм // Держ. упр. : удосконалення та розвиток : електрон. наук. фах. вид. – 2018. – № 2. – Режим доступу : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/5.pdf.

Озаровська А. В., аспірант,

Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Забезпечення високого рівня вищої освіти – один з освітніх пріоритетів модернізації системи освіти України. Сучасні потреби ринку праці у висококваліфікованих фахівцях висувають певні вимоги до їх підготовки. Великим попитом користуються фахівці, які володіють гнучким мисленням, високим професійним рівнем, творчим потенціалом. Особливо значущими стають компетенції, яких набувають студенти у закладах вищої освіти, бо саме їх набір та ступінь розвиненості визначають успішність кар'єрного старту та подальшого професійного руху тощо.

Сучасні наукові дослідження спрямовані і ведуться в руслі формування науково-методичних умов становлення державної політики якості вітчизняної освіти взагалі і вищої школи зокрема. Об'єктивна необхідність цього процесу зумовлена тим, що реформування вітчизняної системи освіти актуалізує проблему пошуку і вироблення надійних показників оцінювання здійснюваних перетворень.

Якість – філософська категорія, що виражає невід'ємну від буття об'єкта його істотну визначеність, завдяки якій він є саме цим, а не іншим об'єктом [2]. Досягнення характеристик якості залежить від управління, що забезпечує їхні величини, комплекс і сполучення. Освіта, як і будь який процес або результат діяльності людини, має визначену якість. В Концепції якості освіти [1] подане наступне визначення якості освіти: «це це комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективне формування компетентності та професійної свідомості». Також виділено три групи характеристик: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти. Якість потенціалу виражається в таких характеристиках, як якість мети освіти, якість освітнього стандарту, якість освітньої програми, якість матеріально-технічної бази освітнього процесу, якість викладацького складу, якість студентів, якість інформаційно-методичної бази.

Якість процесу формування професіоналізму – це якість технології освіти, контролю освітнього процесу, якість мотивації викладацького складу на творчість та ефективність педагогічної роботи, якість ставлення учнів до освіти, інтенсивність освітнього процесу, управління освітою, методи презентації навчальних досягнень.

Якість результату освіти – усвідомлення професіоналізму, розпізнавання та реалізація індивідуальних здібностей та особливостей, працевлаштування, кар'єра та зарплата, оволодіння методологією самоосвіти, знання, практичні навички [1].

Вважається, що на якість підготовки фахівців вищих навчальних закладів впливає весь комплекс наведених характеристик. Проблема якості освіти виявляється у суперечності між сучасними потребами виробництва, економіки і суспільства та системою освіти, що не завжди та не в усьому відповідає цим потребам. Інакше якість освіти не дозволяє ставити та вирішувати ті цілі розвитку, які необхідні сучасному суспільству. Для рішення цієї проблеми необхідне загальне усвідомлення важливості якості освіти, установлення причин її зниження або уповільненого росту, формування системи управління якістю в комплексі всіх її параметрів – спеціалізації функцій аналізу, планування та контролю, створення механізмів мотивування, диверсифікованості управлінської діяльності за критеріями якості [1].

Європейський центр з вищої освіти (СЕПЕС) ЮНЕСКО відносить до критеріїв оцінки якості освіти: • інституціональну місію й мету навчального закладу; • параметри освітньої моделі; • певні стандарти даної програми або дисципліни.

Аналіз літературних джерел виявив, що результати освіти поділяються на три групи. Перша група – результати освіти, які можна визначити кількісно, в абсолютних чи відносних величинах, або в яких-небудь інших, але обов'язково вимірюваних параметрах. Друга група – результати освіти, які можна вимірювати лише кваліметрично, тобто якісно, описово чи у вигляді бальної шкали, де будь-якому балу відповідає певний рівень вияву якості. Третя група – результати освіти, які неможливо легко і явно виявити, бо вони часто невидимі, тому що стосуються внутрішніх, глибинних переживань особистості студента. Таким чином, можна зробити висновок, що там, де неможливо чітко зафіксувати результати освіти, там і аналіз, і управління не можуть бути чіткими: вони мають здогадний, приблизний, орієнтовний характер.

Критерії оцінки якості освіти науковці умовно поділяють на чотири групи: критерії факту – кількісні показники; критерії якості – дають уявлення про глибину і міцність процесів, що відбуваються у людини; критерії ставлення – дають змогу висновувати про мотиви поведінки і дії про вибір, який здійснює людина; критерії часу – показують стійкість у часовому вимірі знань, умінь і навичок студентів, їхніх звичок, рис характеру тощо [8, с. 82]. Взнявши за основу створення системи комплексного оцінювання якості освіти у вищому навчальному закладі процесний підхід, треба стосовно кожного процесу розглядати три групи показників: 1) показники умов (потенціал) – вхідні показники процесу, включаючи пов'язані з регламентом і ресурсами процесу; 2) поточні показники, що характеризують хід виконання процесу; 3) показники

результатів процесу – вихідні показники. Взявши за основу процесну модель діяльності ЗВО, можливо здійснювати оцінювання діяльності вищого навчального закладу за трьома напрямками: оцінка умов функціонування ЗВО, оцінка поточних показників реалізації процесів діяльності вищої й оцінка результатів діяльності ЗВО. Звичайно, перший і третій напрями є загальними й для всіх класичних методик оцінювання якості, але крізь призму процесного підходу зміст оцінок може бути зв'язаний з конкретними процесами діяльності ЗВО. Оскільки освітній процес є одним з основних процесів діяльності ЗВО, то оцінювання якості освіти у ЗВО також доцільно здійснювати за трьома напрямками: оцінка умов здійснення освітнього процесу у ЗВО, оцінка поточних показників реалізації освітнього процесу у ЗВО й оцінка результатів освітнього процесу. Критерії якості результату освітнього процесу дозволяють визначити рівень підготовленості майбутніх фахівців, а критерії якості умов і самого процесу – здійснювати координацію діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу щодо реалізації цілеспрямованих впливів на процес. Отже, група критеріїв якості результатів буде призначена для відстеження професійних і особистісних якостей майбутніх фахівців. З огляду на багатогранність моніторингу, можна виділити основні критерії, розробити комплекс оптимальних показників кожного з них, щоб забезпечити цілісність і всебічність оцінки якості освіти. Критеріальний комплекс містить у собі три групи, конкретизовані в найважливіших показниках:

1. Критерії якості умов здійснення освітнього процесу зводиться до оцінки наступних об'єктів: потенціал абітурієнтів ЗВО; кадровий потенціал; навчально-методичне й дидактичне забезпечення освітніх програм; інформаційний і бібліотечний ресурси; задоволеність студентів і співробітників соціальними умовами; матеріально-технічне забезпечення; якість викладання; науковий і інноваційний потенціал.

2. Критерії якості реалізації освітнього процесу у ЗВО: забезпечення лідируючої ролі керівництва ЗВО у питаннях якості й постійного поліпшення всіх аспектів діяльності ЗВО; забезпечення відповідності місії, бачення, основних цінностей політики й стратегії ЗВО поставленим цілям; реалізація освітніх програм; реалізація академічної мобільності; здійснення навчально-виховної роботи; здійснення різних видів практик студентів; здійснення загального менеджменту у ЗВО, включаючи управління персоналом, інфраструктурою, матеріальними й інформаційними ресурсами, технологіями й т.п.; реалізація внутрішньої гарантії якості.

3. Критерії якості результатів освітнього процесу у ЗВО: результативність набору студентів; успішність студентів, ступінь їхньої навченості; готовність студентів до продовження освіти; рівень сформованості професійних компетенцій; рівень сформованості професійних якостей; задоволеність роботодавців; результати, яких домогся ЗВО відносно запланованих цілей підвищення якості підготовки фахівців.

Отже, представлений в статті комплекс критеріїв оцінювання якості освіти у ЗВО базується на існуючих моделях, що лежать в основі стандартних процедур комплексної оцінки якості освіти у навчальному закладі. Однак принциповою особливістю описаного нами комплексу є процесний підхід, що дозволяє розглядати й контролювати якість освіти у вищому навчальному закладі як комплексну системну цілісну характеристику, яка віддзеркалює всю багатогранну діяльність ЗВО як сукупність взаємозалежних процесів. Завдання подальшого дослідження полягає в удосконаленні й формалізації критеріїв оцінки якості вищої освіти. При цьому виразимо думку, що повна формалізація критеріїв якості навряд чи можлива без побудови їхньої цілісної системи, тому що в оцінці інтелектуальної діяльності існують аспекти, що важко піддаються формалізації [3].

Отже, система управління якістю освіти неможлива без сучасної, комплексної системи її оцінювання. Оцінювання є необхідною, зумовленою потребою зацікавлених сторін освітнього ринку (студентів, академічного та професорсько-викладацького складу, роботодавців, держави та суспільства) у конкурентоздатній якості вищої освіти. Чим точніше побудоване оцінювання та повніше враховуються характеристики, тим більш успішним може бути управління якістю освіти в цілому та управління якістю підготовки фахівців зокрема.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/method/1342/>.
2. Рябова З. Якість освіти як педагогічна категорія / З. Рябова // Джерело педагогічної майстерності. Управління якістю освіти в Харківському регіоні. – 2006. – №1(35). – С. 5 – 10.
3. Управління якістю освіти: досвід та інновації : колективна монографія / [за ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник]. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. – 462 с.

Островський І. А., канд. екон. наук, доц.,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА

Динамічність освітніх процесів, необхідність забезпечення високої якості освіти й оперативного реагування на зміни вимог ринку праці та економіки в цілому доводять доцільність дослідження освітнього середовища з позицій логістики. Додатковим аргументом на користь застосування логістичного підходу є функціонування в освітньому середовищі великої кількості потоків (людських, інформаційних, матеріальних і т.д.) та їхня дискретність.